ISABELLE ARTUSOVÁ

Malý japonský krámek

argo

argo

Isabelle Artusová

malý japonský krámek

argo

Czech edition © Argo, 2017
@ Gallimard Ltée – Édito, 2016
www.editionsedito.com

Published through the intermediary of Mon Agent et Compagnie
6 rue Victor-Hugo – 73000 Chambéry – France
www. monagentetcompagnie.com

Translation © Milena Fučíková, 2017

ISBN 978-80-257-2105-6 (váz.)
ISBN 978-80-257-2162-9 (e-kniha)

Dominikovi, Verlainovi, Annabelle a Zoé

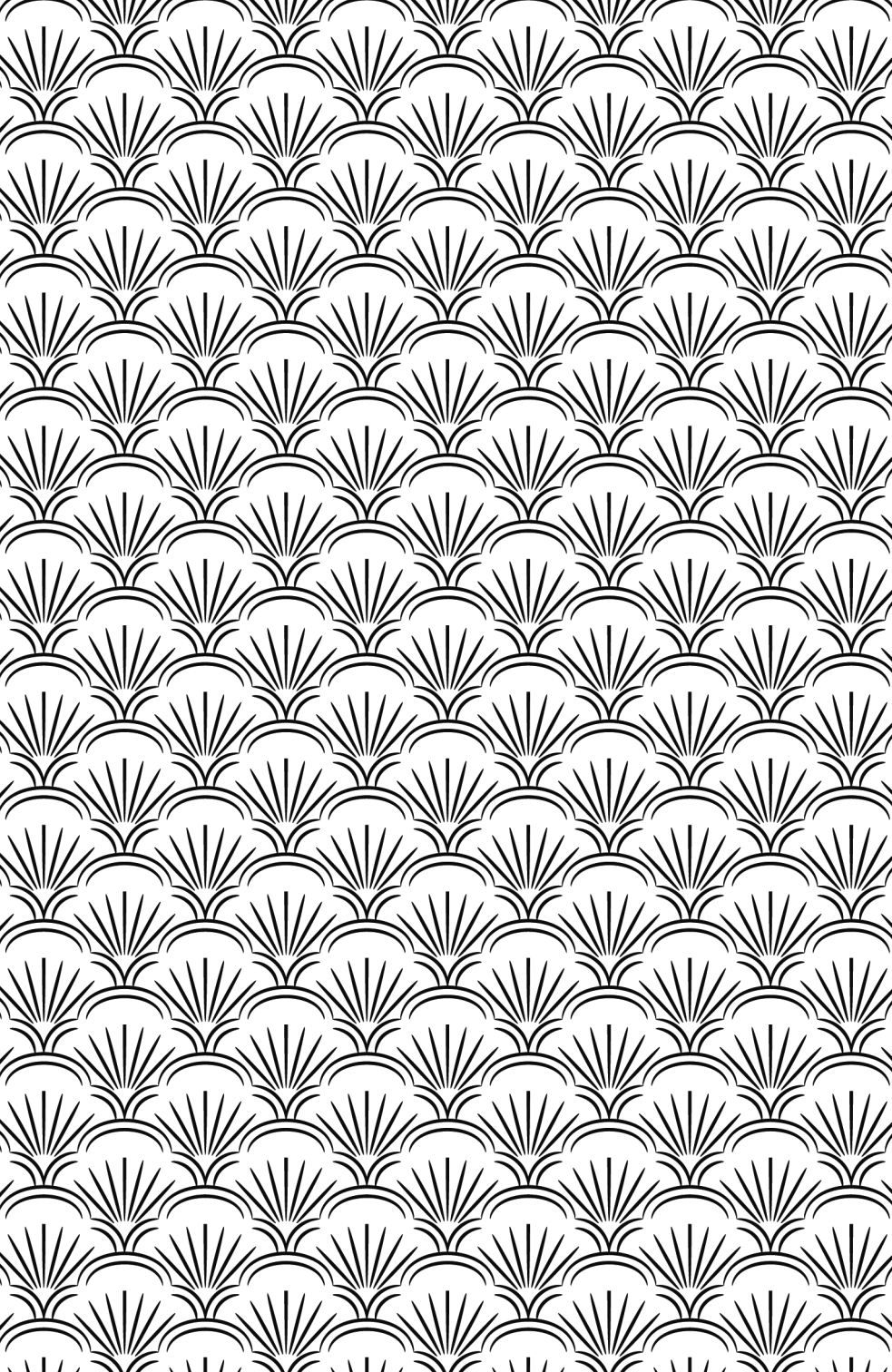

PRVNÍ ČÁST

Pam

„Řekněte mi, prosím, na kterou stranu se mám vydat?“

„To záleží hodně na tom, kam se chcete dostat,“ řekla Kočka.

„Na tom mi nezáleží,“ řekla Alenka.

„V tom případě je jedno, na kterou stranu se vydáte,“ řekla Kočka.

„Jen když se *někam* dostanu,“ dodala Alenka na vysvětlenou.

„*Někam* se dostanete docela jistě, jen když půjdete dostatečně dlouho.“

LEWIS CARROLL,
Alenka v říši divů

Thad se probral v mizerné náladě a nabral kurz k východu, zanechávaje Pamelu nesmírnému trápení. Raději si vyjela na vyhlídkovou plavbu po Seině, aby se vyrovnala se svým ponížením, neboť o nic jiného nešlo. Cestování je přece koření mladosti.

Pam toho dne strašně zestárla.

Toho pondělního rána se na znamení vzdoru vydala po nábřeží opačným směrem než obvykle. Situace to byla sice nepatrně, ale přece jen nebezpečná: loudala se podél Seiny po pravém břehu, což vážně nemívala ve zvyku. Když vytáhla železnou oponu Malého krámku na nábřeží Malaquais, měla dojem, že se bonsaje tváří divně a že se jí vysmívají z výše dvaadvaceti centimetrů svého tisíciletého zenu. Nejvíc se smál ctihodný Gaozong, kterého jí na prázdniny svěřila paní Pichonová, vrátná z domu číslo 26 na Voltairově nábřeží. Při prvním setkání byl neučesaný, pomačkaný za svými prťavými listy, skrčený jako pouliční žebrák, který jako by říkal: dorazte mě. S trpělivostí sobě vlastní mu Pamela vrátila radost a chuť do života.

Předčítala mu nekonečné pasáže z *Obhajoby štěstí* Matthieu Ricarda, aby mu navrátila naději. Byla si jistá, že buddhistický soucit osloví srdce tohoto čínského imigranta. Věřila tomu právem, protože Gaozong se postupně rozkošatil a znovu nabyl majestátnost čínského císaře XIII. dynastie Tang, která v kulturním rozkvětu Říše středu nijak nezaostávala. Výsledek byl natolik oslňující, že si nadšená paní Pichonová snadno zvykla na to, že ho v čase prázdnin svěřuje do Pameliny péče.

Ve skutečnosti měl Gaozong ve věčném průvanu domovnického bytu na nábřeží Voltaire normální depresi, zuby nehty se držel radiátoru za klecí s papoušky, ze kterých mu šla hlava kolem. Nerostl, opadávaly mu listy, což paní domácí stačilo, aby ho odnesla do Malého krámku na nábřeží Malaquais.

Pam nebyla včerejší a rychle odhalila fígle Jeho důstojnosti. Mlčela a její diskrétností mezi nimi vznikla tichá úmluva. Zvykla si, že se Gaozongovi svěřuje se svými city. Vždyť i princ Charles si povídal se svými růžemi.

Ostatní bonsaje byly pečlivě srovnané na policích. Vlevo stály ty, které patřily k inventáři, vpravo bonsaje určené na prodej a pěkně vystavené ve vitríně. Pravidelně jednou denně se otevřely dveře malého krámku a nějaká elegantní dáma, starší pán nebo zbloudilý turista se přišli přeptat, kolik stojí ta pěkná bonsaj na polici úplně nahoře vlevo. Pamela odpovídala stále stejnou větou, totiž že není na prodej, že ji má přechodně, že si mají vybrat nějaký jiný z vitríny na druhé straně. Poté si zákazník postupně prohlédl všechny zakrslé stromky, stiskl rty a odporoučel se s prázdnou a se strašlivým zklamáním. Pamela zkusila zlomit běh věcí tím, že stromky přestěhovala, ubytované šoupla do vitríny, neubytované dozadu. Ale situace se tím jenom zhoršila. Zákazníci odcházeli nejen zklamaní, ale plni zuřivosti, s nadávkami na rtech a opět s prázdnou náručí.

„Úspěch je mnohem víc otázkou talentu a schopností než peněžitého zisku," opakoval jí majitel Malého krámku. Tohle poučení jí přišlo poměrně vhod, neboť se ukázalo, že Pamela, i přes pečlivou péči o bonsaje, přes veškerou a doslovnou úctu k prvnímu přikázání umění jejich růstu „nikdy nezmenšovat plochu olistění", prodávat moc neumí. Její staletí svěřenci se nikomu nelíbili a zdálo se, že na policích budou muset dřímat věčně.

Dnes tomu bylo jinak, jako by stromky už o všem věděly. Dívaly se na ni tisíci svých malých zelených oček jako tisíci znásobených výčitek a Pamela nedokázala tento hlučný nesouhlas rostlin ustát.

Objednávky na aranžované ikebany ještě nějakou chvíli počkají; Pamela zamířila malými krůčky do zadní místnosti krámku a dala vařit vodu. Potřebovala šálek čaje, aby se nad svým neštěstím mohla jaksepatří zamyslet.

Příprava čaje je velice hezký rituál, který vyžaduje časovou posloupnost a přesnost. Do šálku se nasype polévková lžíce květů sakury, voda se ohřeje na 70 °C, ani o stupeň více, nechte vylouhovat 45 sekund, ani o sekundu více, přelije se přes filtr a pije se ještě horký.

Pam se pokaždé opařila. Což je ovšem riziko podnikání v životě každé gejši. A Pamela se chtěla stát gejšou už v době, kdy se chtěla někým stát. Zatím poslouchala zvuk konvice, hlídala pronikavé zrychlení těsně před varem, kterému je třeba se vyhnout, neboť jemný čaj z květů sakury by varu neodolal. Chutnal by jako zaskočené sousto. Přesně takový pocit měla od božího rána. Pamela seděla s páteří jako pravítko na kraji židle, nacpaná do tmavě modrého kimona, a cítila, jak se ženou černé deště její osobní Hirošimy. Pila čaj tichými doušky – její přirozená delikátnost nikdy neustoupila hlučnému srkání Japonců. Květy sakury asi zvětraly. Místo své obvyklé jemné hořkosti jí na patře zanechaly chuť popela a spáleniště. Thadův nečekaný a brutální odchod v ní vyvolal tsunami. Smutek usazený v krku se drobnými horkými doušky přesunul do oblasti prsou. Pam si myslela, že konvicí sakurového čaje utopí vzlyky, které se jí, jak cítila, shlukly přímo u srdce. Jenže bolest si vybrala jinou cestu a prodrala se ven. Dvě slzy, nádherné perly rosy, které jemná čára řas již nedokázala déle udržet, jí

stékaly po tvářích a protékaly dvěma dokonalými brázdami v poli jemného pudru. Nakonec se setkaly na bradě, kterou měla Pamela příjemně do špičky. Za okamžik se její obličej proměnil v rýžové pole po povodni, jež proměnilo líčení kurtizány v nechutné mazlavé bláto, padající ve velkých kapkách na kabátek kimona. Obraz gejši, na kterém léta trpělivě pracovala, se rázem rozpustil v přívalu slz. Japonsko milovala už dávno. Už na prahu dospívání se vášnivě zamilovala do Yoko Tsuno, skvělé kosmonautky s černým pásem v aikidu, judu a kendu, jejíž dobrodružství, o kterých se dočetla ve *Spirou*, ji plnila nadšením. Pamela se týden co týden nemohla dočkat návratu svého otce, aby se dychtivě zmocnila časopisu přeloženého na půl v jeho aktovce. Neohrožená Japonka s účesem jako Mireille Mathieu* (v Japonsku tehdy číslo jedna) na ni začala mít pomalu ale jistě neodvratný vliv. Po lítém boji ji matka zapsala do kulturního domu, kde nabízeli kroužky jiu-jitsu. Pamela byla ve svém živlu pokaždé, když si natáhla bílé kimono. Bílý zůstal i její pás, neboť se přes veškerou píli nezlepšovala. Nakonec ze setrvačnosti získala pás žlutý po pěti letech, které její učitel zaplatil hlubokou depresí. Ani diplom federace jiu-jitsu ho nepřipravil na tak vytrvalou neschopnost jeho žačky jakkoli se zlepšovat.

Pam později zjistila, až při četbě *Druhého pohlaví*, že „ženou se nerodíme, ale stáváme“. Totéž asi platilo i pro gejši. Pam se narodila v Melun-Sénartu, tím pádem bylo jasné, že nemá vyhráno. Přesto si postupně vytvářela svou identitu gejši. Statečné rozhodnutí, které šlo proti všemu, co znala ze svého

---

* Francouzská zpěvačka populární v sedmdesátých až osmdesátých letech.

okolí. Trpělivě odolávala pohrdání kluků a holek z technického lycea i unavené lhostejnosti učitelů. Narazila i na nepochopení své matky a na bodrou zvědavost otce, jenž jí nakonec až příliš koukal do výstřihu kimona.

A Pamela to zvládla, i přesto, že Yoko Tsuno byla podobná více panence manga *made in Belgium* než tradiční kurtizáně, i přesto, že její vnitřní gejša byla neklidná, splácaná dohromady, jak to jen šlo, i přesto, že tímto podnikem přišla o svého snoubence Yvona. Gejšou se nenarodíme, gejšou se stáváme. Nikdo už jí neupřesnil, za jak dlouho.

Mezitím ovšem v ono pondělí měla hlavu jako střep. Myšlenky se hroutily vědomím Thadovy nepřítomnosti a bylo potřeba najít všechny střípky ztraceného smyslu. Dát je dohromady. Pozorně si prohlížela všechny části dekoru, který ji obklopoval a skvěle se hodil do jejího ideálního světa: staleté bonsaje, koše plné ikebany, krajinky *hokusai* rozvěšené po zdech, bezpečná nadčasovost Malého japonského krámku.

Co jí zůstalo z blízkosti tohoto světa, kterého se nemohla zachytit a do kterého náhle nemohla vplout? Co ji spojovalo se včerejškem, kdy ještě šlo všechno jako na drátku? Co bude s jejím životem?

Thadův odchod nechutně rozhodil hodnotový systém, na němž založila svou skromnou rovnováhu gejši z levého břehu Seiny. Její vnitřní svět byl náhle neúplný a zranitelný. Skrze slzy, které jí kalily zrak, si stále dokola četla ta tři slova, která jí po sobě milosrdně zanechal.

Odjíždím, nezlob se.

Pamela seděla na kraji židle v zadním traktu krámku, celá ochromená, páteř rovnou jako pravítko.

K čemu dělat gejšu, když její samuraj bere nohy na ramena?

Thad byl přitom dokonalý samuraj. Nosil své prořídlé dlouhé vlasy buď stažené do drdůlku propíchnutého perleťovou tyčinkou, nebo spletené do copánku, který mu padal dolů k hýždím, aniž měl šanci se jich dotknout. Byl středního vzrůstu, širokých ramen a štíhlého pasu, nosíval přiléhavé černé košile z jemné látky, skrze niž prosvítalo jeho neklidné svalstvo.

Na zápěstí mohlo zkušené oko rozeznat vytetované znepokojivé arabesky. Jeho nebojácná tvář s vystupujícími slušivými lícními kostmi, typickými pro Bretonce pocházející z Côtes-d'Armor, vyzařovala spokojenou krutost. Tento dojem jen podtrhovaly černé jiskřivé oči, jež dodávaly jeho pohledu osudový ráz. Tenká jizva začínající na pravém spánku vedla až k uchu, pokračovala v oblouku čelisti, mizela pod bradou a byla opět jasně zřetelná na krku až po klíční kost, přičemž končila kdovíkde. Podivná jizva, památka na nepravděpodobnou nehodu či dávné zranění. Dole v kříži těsně nad hýžděmi měl na světlé kůži modrošedou skvrnu ve tvaru bobu – jako všichni Attilovi potomci. Thad byl živoucím důkazem toho, že několik hunských válečníků se po krvavé řeži na Kalaunských polích usadilo v Bretani a znásilnilo značný počet nefalšovaných Bretonek. Jako by z oka vypadl mongolskému válečníkovi.

Před dvěma lety, když se rozezněl zvonek Malého japonského krámku na nábřeží Malaquais a vyrušil Pam při pečlivém a složitém aranžování ikeban, jež musela přerušit, aby přivítala zákazníka, věděla již předem, že se stalo něco neodvratného.

Muž stál na prahu nehybně, přitom však jeho přítomnost zaplňovala celý Malý krámek. Přítomnost, jež působila jako anomálie.

„Dobrý den, pane, jak vám mohu pomoci?“ zeptala se zdvořile Pam.

„To nevím,“ odpověděl muž celý překvapený zjevením té divné japonské panenky, která před ním stála, jako by spolkla pravítko. Zaujal ho poddajný hlas, tón i způsob, jakým ho pozdravila. Byl to subtilní a mírný pozdrav, dokonale přiměřený situaci. Vyseknout takový pozdrav uměl jen někdo dobře znalý umění pozdravu. Mechanicky zaznamenal starodávné kimono, tradiční japonský pásek – skutečný obi – zkušeně ovázaný kolem pasu, všiml si přes vrstvu líčidla, absurdní obzvlášť v tuto hodinu, dětského výrazu. „Není jednoduché se líčit a ustát si to,“ napadlo ho. Žena, která se takto líčí, ukazuje, co má za lubem, že je rozhodnutá, silná, odhodlaná k boji. Její vzhled mohl působit nevhodně, ale dokonale splýval s duchem tohoto místa.

„Máte zvláštní přání? Hledáte něco pro sebe? Nebo snad dárek…“ tázala se Pamela sladkým hlasem.

„Dárek,“ řekl, vešel do krámku a donutil ji, aby o krok ustoupila. „Máte moc hezké bonsaje,“ pokračoval a pomalu obcházel všechny stromky.

Když došel ke Gaozongovi, zarazil se. Pam se vnitřně připravovala na klasickou otázku ohledně Jeho ctihodnosti, užuž si představovala jeho reakci, až řekne, že není na prodej.

„To je mimořádný strom,“ řekl „ten už toho zažil. Můžu se na něj chvíli dívat?“

„Jak je libo,“ odpověděla Pamela, trochu rozhozená tak nezvyklou žádostí.

„Nebudu vás rušit.“

„Klidně se dívejte, jak dlouho budete potřebovat. Budu pracovat vzadu v krámku, hned vedle,“ ukázala lehkým pohybem brady,